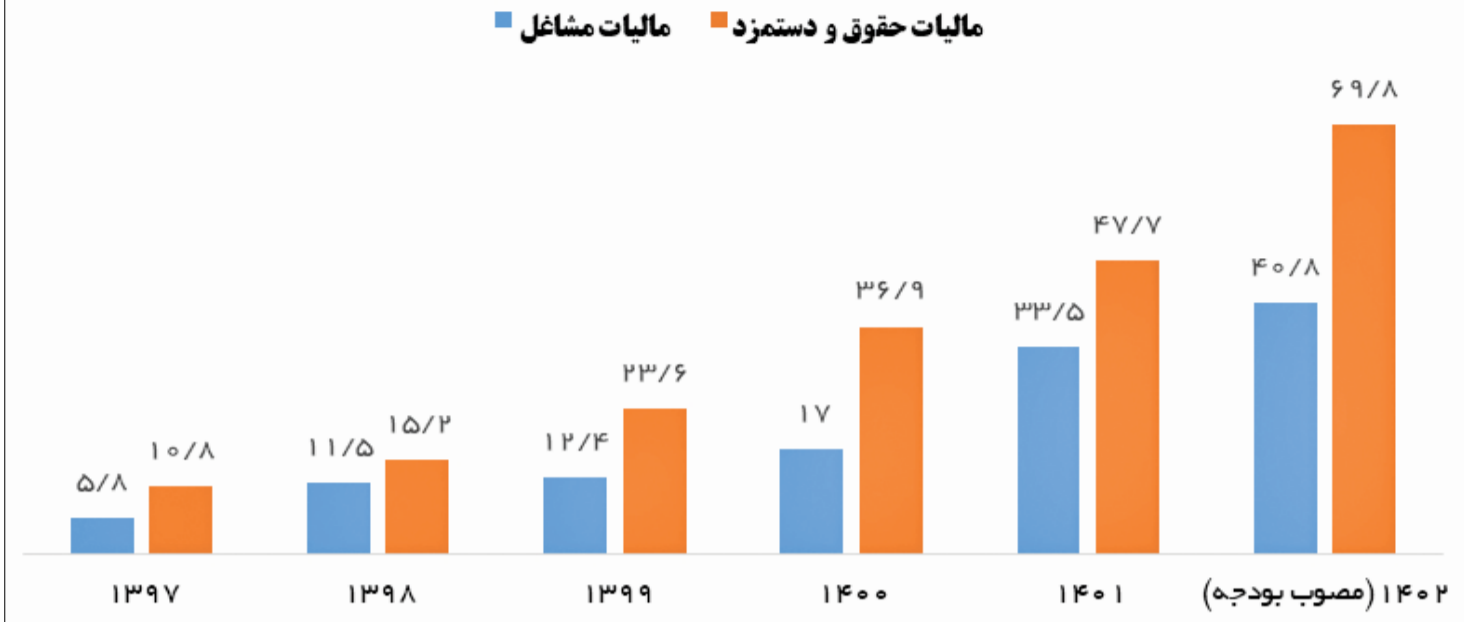

مقایسه مالیات حقوق و دستمزد (کارکنان بخش عمومی و خصوصی) با مالیات

مشاغل (هزار میلیارد تومان)

بررسی بخش‌های مختلف اقتصاد ایران از نابرابری گسترده‌ای در پرداخت مالیات حکایت دارد

حقوق بگیران ۱٫۲ برابر بیشتر از اصناف مالیات می‌دهند!

گزارش

ادوار گذشته بیشتر بوده است. به عنوان نمونه عملکرد بودجه از سال‌های ۱۳۹۷ تا انتهای سال ۱۴۰۱، در مورد وضعیت مالیات «حقوق و دستمزد» در مقایسه با مالیات مشاغل در نمودار بالا تصویر شده است:

باتوجه به بودجه سال ۱۴۰۲، از ۱۲۰ هزار میلیارد تومانی که برای مجموع عملکرد مالیات بر درآمد مصوب شده، دولت ۳۰ هزار و ۶۰۰ میلیارد تومان برای حقوق بگیران بخش عمومی و ۳۹ هزار و ۲۰۰ میلیارد تومان برای حقوق بگیران بخش خصوصی در نظر گرفته است. همچنین مالیات بر مشاغل نیز ۴۰٫۸ هزار میلیارد تومان است که از ۷۰ هزار میلیارد مالیات حقوق بگیران، نزدیک به ۷۰ درصد کمتر است.

همچنین در بودجه سال امسال، مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی، ۲۶ درصد نسبت به سال قبل و مالیات حقوق کارکنان بخش خصوصی، ۶۹ درصد نسبت به سال گذشته افزایش یافته است. اما مالیات مشاغل در سال ۱۴۰۲ نسبت به سال قبل فقط ۲۲ درصد افزایش پیدا کرده است که حتی از تورم پیش بینی شده برای امسال نیز کمتر افزایش پیدا کرده است.

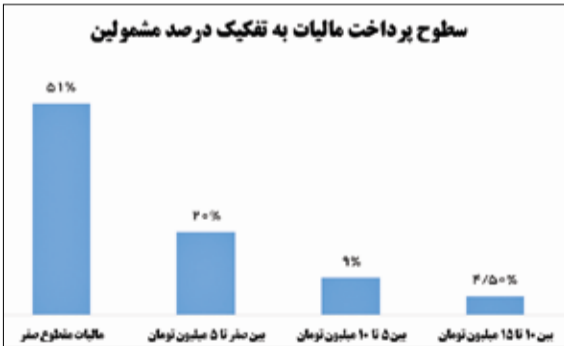
مجموع این مشاهدات مؤید وجود شکاف بزرگی بین مالیات‌گیری از بخش «حقوق بگیران» و «اصناف و مشاغل» است. در این گزارش به ریشه‌های این نابرابری خواهیم پرداخت و با استفاده از حقایق آماری، مجموعه‌ای از پیشنهادات را به سیاست‌گذاران ارائه می‌کنیم.

نابرابری به نفع غیرشفاف‌ها!

آخرین پژوهش افکارسنجی که در سال ۱۳۹۴ تحت عنوان «موج سوم طرح ملی سنجش ارزش‌ها و نگرش‌های ایرانیان» در کشور انجام شد دربردارنده این نتیجه بود که ۷۶ درصد مردم کشور بر این باورند که توزیع درآمد در ۵ سال اخیر

نابرابرتر شده است و همچنین در آینده نیز به دامنه این نابرابری افزوده خواهد شد. آمار رسمی کشور در خصوص ضرب جینی نیز بر تشدید نابرابری صحنه می‌گذارد. از جمله دلایلی که حاضرین در این پژوهش برای تشدید نابرابری‌ها اعلام کردند، سیاست‌های دولت بوده است. ۵۱ درصد افراد مقصر اصلی را سیاست‌های دولت می‌دانستند. یکی از مهم‌ترین ابزار دولت‌ها برای باز توزیع عادلانه درآمدها از دهک‌های برخوردار به نفع درآمدهای پایین‌تر جامعه، مالیات است.

اما مالیات ستانی در کشور ما به دلیل فقدان اطلاعات لازم برای شناسایی

درآمدها، عموماً به ضرر بخش‌هایی است که شفاف‌ترین اطلاعات را به دولت اعلام می‌کنند.

به همین جهت در ایران سهم بخش تولید و حقوق بگیران نسبت به سایر بخش‌ها به مراتب بیشتر است؛ که این موضوع انگیزه‌های کافی به منظور سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های مولد را با چالش همراه کرده است. سرمایه‌گذاران از خود می‌پرسند که چرا باید فعالیت‌های را آغاز کنیم که در مقایسه با سایر فعالیت‌ها؛ هزینه‌های بیشتری (مانند مالیات) برای ما به همراه خواهد داشت؟ مالیات ستانی غیرعادلانه در کنار سرکوب سرمایه‌گذاری در فعالیت‌های مولد، نابرابری را نیز افزایش می‌دهد. دولت‌های مختلف در سالیان گذشته به منظور پاسخ به مسأله نابرابری، سیاست‌های یارانه‌ای و حمایتی را انتخاب کردند که بنا به دلایل گوناگونی با شکست همراه بوده است. عنصر مشترک در تمام این اقدامات، بی‌توجهی به استفاده از ابزار مالیاتی در جهت باز توزیع درآمد از دهک‌های بالا جامعه به سمت دهک‌های پایین است. اما چرا دولت‌ها نمی‌توانند از این ابزار استفاده کنند؟

شاه کلید مقابله با فرارهای مالیاتی عمده مسأله کشور در دریافت مالیات از بخش‌های مختلف اقتصاد به صورت عادلانه، فقدان اطلاعات است. این موضوع تا حدی چالش برانگیز است که شاهد فرارهای گسترده در میان مشاغل، اصناف و کسبه مختلف هستیم. شاه‌کلید این فرارها نیز عدم توانمندی دولت در شناسایی درآمدهای این صنوف است. در واقع تا پیش‌تر، سازمان مالیاتی به صورت کاملاً سنتی و بر اساس یک رابطه انسان محور (یعنی ممیز و مؤدی) به اخذ مالیات می‌پرداخت. اما با استقرار قانون سامانه مؤدیان و پایانه‌های فروشگاهی و همچنین تفکیک حساب تجاری از شخصی، دست دولت در شناسایی درآمدهای بخش‌های مختلف به مراتب پرتراز گذشته شد. البته در کنار این موضوع، زمانی که مؤدیان مالیاتی این احساس را کردند که دولت با استفاده از اطلاعات تراکنش‌های بانکی می‌تواند به برآوردی از درآمد آنها برسد، میزان مالیات ابرازی آنها افزایش پیدا کرد. سازمان مالیاتی در گزارش‌های اعلام کرد که پس از تفکیک حساب‌های تجاری از شخصی در قالب «حساب فروش» مالیات ابرازی اصناف ۲۱۲ درصد نسبت به سال گذشته افزایش پیدا کرد. این در حالی است که رشد مالیات ابرازی در سال ۹۹ نسبت به سال قبلش ۶- درصد بود. بنابراین شفافیت و استفاده دولت از اطلاعات بانکی تا حدی توانسته کم‌اعلامی اصناف را برطرف کند. هرچند هنوز در ابتدای مسیر تحقق عدالت مالیاتی هستیم. عدالت مالیاتی به این معناست که ابزار تنظیم‌گری دولت به ضرر بخش کم درآمد تمام نشود.

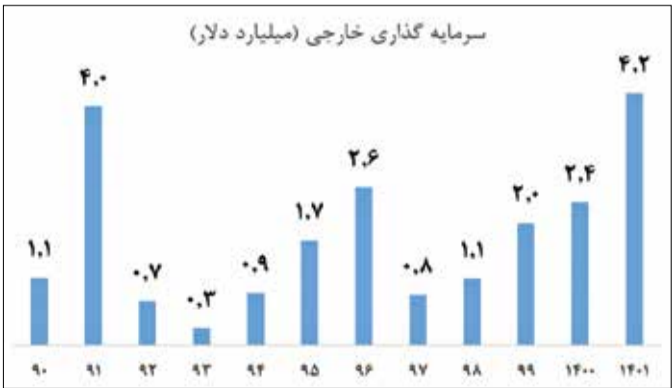

یکی از اقدامات لازم به منظور کاهش نابرابری‌ها، مقابله با فرارهای مالیاتی و باز توزیع درآمدهای حاصل از آن به نفع دهک‌های محروم است

آمار باورناپذیر از مالیات اصناف و مشاغل در سال ۱۴۰۲

یکی از اقدامات لازم به منظور کاهش نابرابری‌ها، مقابله با فرارهای مالیاتی و باز توزیع درآمدهای حاصل از آن به نفع دهک‌های محروم است. با توجه به آمار اعلامی سازمان مالیاتی، در سال ۱۴۰۰ مالیات ابرازی مشاغل که در برگزیده پزشکان، طلافروشان، نمایشگاه‌داران خودرو و... می‌شود بین ۲٫۷ میلیون تا ۶٫۷ میلیون تومان بوده است. در حالی که یک حقوق بگیر در همین سال با دریافت دستمزد ۱۰ میلیون تومانی باید ۸٫۶ میلیون تومان مالیات پرداخت می‌کرده. اصناف عموماً با استفاده از تبصره ماده ۱۰۰ مالیات خود را پرداخت می‌کنند. این تبصره مالیات را به صورت مقطوع محاسبه می‌کند و واحدهای صنفی دیگر نیازی به تکمیل اظهارنامه ندارند. براساس اعلام رئیس سازمان مالیاتی، ۸۶ درصد مشمولین این تبصره کمتر از ۱۵ میلیون تومان مالیات برای عملکرد سال ۱۴۰۱ پرداخت می‌کنند. در مجموع ۸۰ درصد اصناف کشور، امسال از ظرفیت تبصره ماده ۱۰۰ و مالیات مقطوع استفاده کردند. از این تعداد ۶٫۷ میلیون واحد صنفی که معادل ۸۶ درصد مشمولین می‌شود، مالیاتی کمتر از ۱۵ میلیون تومان پرداخت کردند. این درحالی است که مالیات ۵۱ درصد آنها (معادل ۴٫۱ میلیون مؤدی) صفر بوده، ۲۰ درصد (معادل ۱٫۵ میلیون مؤدی) بین صفر تا ۵ میلیون تومان، ۹ درصد (۷۲۰ هزار مؤدی) بین ۵ تا ۱۰ میلیون تومان و ۴٫۵ درصد نیز (۳۷۰ هزار مؤدی) بین ۱۰ تا ۱۵ میلیون تومان است. بطور خلاصه می‌توان اینطور گفت که میانگین مالیات ۸۰ درصد اصناف کشور برای سال جاری حدود ۳ میلیون و ۴۹۰ هزار تومان است. این رقم بسیار کمتر از مالیاتی است که حقوق بگیران بخش عمومی و خصوصی در سال پرداخت می‌کنند. بنابراین نکته حائز اهمیت این است که بررسی حقایق آماری این گونه نشان می‌دهد که مشاغل پردرآمد، مالیات بسیار اندکی نسبت به سایر بخش‌های اقتصادی کشور پرداخت می‌کنند.

هیچ نیازی به افزایش نرخ مالیات نیست؛ فقط فرارها را کاهش دهید راه اصلی برای کاهش نابرابری‌های اقتصادی، افزایش منابع پایدار دولت به جهت بازتوزیع درآمدها به نفع محرومین است. یکی از مهم‌ترین درآمدهای دولت که اتفاقاً فی‌ذاته خودش خاصیت تنظیم‌گری نیز دارد، مالیات است. به منظور افزایش این منبع هم اصلاً نیازی به افزایش نرخ‌های مالیاتی نیست، بلکه باید فرارهای مالیاتی را کاهش داد. برای کاهش فرارهای مالیاتی نیز استفاده از قوانینی همچون «سامانه مؤدیان مالیاتی و پایانه‌های فروشگاهی»، «تفکیک حساب تجاری از شخصی» و استفاده از پایانه‌های مالیاتی جدید مانند «مالیات بر سوداگری» و «مالیات بر مجموع درآمد» است.

۶ کشور نخست سرمایه‌گذار در ایران

براساس این گزارش روسیه، امارات متحده عربی، افغانستان، ترکیه، عراق و چین، ۶ کشور نخست سرمایه‌گذار در ایران هستند. در بین این کشورها روسیه اگرچه چهار مجوز سرمایه‌گذاری را دارد اما با ۲ میلیارد و ۷۶۴ میلیون دلار بیشترین حجم سرمایه‌گذاری در کشور را به خود اختصاص داده است.

روند در سال‌های بعد همواره با افت و خیز همراه بوده است. سال ۱۳۹۹ که همزمان با انتخابات دولت سیزدهم بود حجم سرمایه‌گذاری خارجی ۲ میلیارد و ۳۶ میلیون دلار شد و در نخستین سال فعالیت دولت سیزدهم (سال ۱۴۰۰) این عدد ۳۴۲۵ میلیون دلار رشد داشت و در سال ۱۴۰۱ برابر چهار میلیارد و ۱۹۳ میلیون و ۳۳۸ میلیون دلار بود.

رشد ۸۴٫۳ درصدی سرمایه‌گذاری خارجی در دولت سیزدهم

از ابتدای دولت سیزدهم تا پایان فروردین ۱۴۰۲ تعداد ۳۵۶ طرح سرمایه‌گذاری خارجی به ارزش ۶ میلیارد و ۵۱ میلیون دلار مصوب شده است

سرمایه‌گذاری

بررسی آمارها نشان می‌دهد حجم سرمایه‌گذاری خارجی از ابتدای فعالیت دولت سیزدهم تا فروردین امسال ۶ میلیارد و ۵۱ میلیون دلار بود که در مقایسه با مدت مشابه فعالیت دولت قبل ۸۴٫۳ درصد رشد داشته است.

به گزارش ایرنا، سرمایه‌گذاری خارجی در زمینه‌های مختلف اقتصادی برای کشورهای مثل ایران که اقتصاد آن بر پایه نفت است گزینه‌ای مطلوب در تجارت خارجی است زیرا در شرایطی که کشور به واسطه تحریم‌های ظالمانه غربی با چالش‌های فروش نفت مواجه است، ارزآوری و انباشت ثروت ملی را برای کشور به ارمغان می‌آورد. متنوع کردن سبد اقتصادی و خروج از اقتصاد تک محصولی از دیگر مزایای سرمایه‌گذاری خارجی در کشور است که با

برنامه‌ریزی اصولی، تدوین نقشه راه مدون، تسهیل روند سرمایه‌گذاری و در نظر گرفتن معافیت‌های مالیاتی برای سرمایه‌گذاران نتیجه برد-برد دارد. به باور کارشناسان و صاحب‌نظران مهم‌ترین چالش سرمایه‌گذاری در ایران ساختار اقتصادی است. نبود ثبات اقتصادی، ریسک بالای سرمایه‌گذاری به دلیل تحریم‌های خارجی، آشنا نبودن سرمایه‌گذاران از جایگاه اقتصادی ایران، قانون و مقررات دست و پاگیر مهم‌ترین مانع جذب سرمایه و سرمایه‌گذاران خارجی در کشور محسوب می‌شود. با روی کار آمدن دولت سیزدهم و اصلاح رویکرد سیاست‌گذاری نسبت به گذشته و اتخاذ راهبردهای فعالانه با کشورهای همسایه و همسو به عنوان کشورهای هدف برای ورود سرمایه به کشور شرایط تغییر کرده است. براساس آمار دریافتی از بانک اطلاعاتی سازمان سرمایه‌گذاری خارجی از ابتدای دولت سیزدهم تا پایان فروردین ۱۴۰۲، تعداد ۴۰۱ طرح سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۱۰ میلیارد و ۷۴۵ میلیون دلار که شامل ۳۶۰ طرح جدید به ارزش ۱۰ میلیارد و ۲۵۴ میلیون دلار و ۴۱ طرح افزایش سرمایه طرح‌های موجود با ارزش سرمایه‌گذاری ۵۱۱ میلیون دلار به تصویب هیأت رسید.

از مجموع ۴۰۱ طرح سرمایه‌گذاری خارجی مصوب هیأت سرمایه‌گذاری، ۴۵ طرح به دلیل عدم ورود بخشی از سرمایه مصوب به کشور باطل شد. در مجموع می‌توان گفت میزان سرمایه‌گذاری خارجی مصوب معتبر در دوره عملکرد دولت سیزدهم تا پایان فروردین سال ۱۴۰۲، تعداد ۲۵۶ طرح سرمایه‌گذاری خارجی به ارزش سرمایه‌گذاری خارجی مصوب ۶ میلیارد و ۵۱ میلیون دلار است. جزئیات سرمایه‌گذاری خارجی در ایران از ابتدای دولت سیزدهم تا پایان فروردین سال ۱۴۰۲ در جدول درج شده است. براساس آمار

بیشترین سرمایه‌گذاری‌های مصوب معتبر مربوط به بخش خدمات (حوزه سرمایه‌گذاری نفت در بخش خدمات) با ۵۰۶ درصد، صنعت با ۳۲٫۳ درصد و انرژی ۱۱٫۳ درصد است. مقایسه میزان سرمایه‌گذاری ابتدای شروع به کار دولت سیزدهم و دولت قبل نشان می‌دهد میزان سرمایه‌گذاری در دولت کنونی ۸۴٫۳ درصد رشد داشت. میزان سرمایه‌گذاری دولت قبل در سال‌های ۱۳۹۲ و ۱۳۹۳ برابر یک میلیارد و ۲۰ میلیون دلار بود.

همچنین بررسی آمار ۱۰ سال گذشته حاکی از این است که حجم سرمایه‌گذاری از سال ۱۳۹۲ به یک باره کاهش قابل توجهی داشته است و از سه میلیارد و ۹۷۶ میلیون دلار در سال ۱۳۹۱ به ۷۳۹ میلیون دلار در سال ۱۳۹۲ رسیده است. در سال ۱۳۹۵ حجم سرمایه‌گذاری بهبود یافت و به رقم یک میلیارد و ۷۴۳ میلیون دلار رسید و این